

Sygn. akt IV CZ 38/19

POSTANOWIENIE

Dnia 28 sierpnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Dariusz Zawistowski (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa W. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w Z.

przeciwko Gminie R.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 sierpnia 2019 r.,

zażalenia strony powodowej

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 6 marca 2019 r., sygn. akt I AGa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 6 marca 2019 r. Sąd drugiej instancji - Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę kasacyjną powódki W. Sp. z o.o. w Z. wniesioną od wyroku tego Sądu z dnia 27 listopada 2018 r., w zakresie punktu II rozstrzygnięcia, którym oddalono apelację powódki w pozostałej części, wydanego w sprawie przeciwko pozwanej Gminie R. o zapłatę. Wyrokiem tym Sąd Apelacyjny, na skutek apelacji powódki, zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji - Sądu Okręgowego w L. w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 225 902,67 zł z ustawowymi odsetkami od kwot i terminów wskazanych w sentencji

(punkt I), oddalił apelację w pozostałej części (punkt II) i orzekł o kosztach postępowania (punkt III).

Odrzucając skargę kasacyjną Sąd Apelacyjny wskazał, że powódka wskazała w apelacji jako wartość przedmiotu zaskarżenia kwotę 225 902, 67 zł, ponieważ we wniosku apelacyjnym domagała się zasądzenia od pozwanej tej kwoty z odsetkami za zwłokę liczonymi od podanych kwot i terminów. Apelacja powódki została uwzględniona w całości z wyjątkiem żądania zasądzenia odsetek od kwoty 75 300,89 zł od dnia 1 stycznia 2015 r., ponieważ odsetki od tej części zasądzonej sumy zostały zasądzone od dnia 10 grudnia 2015 r. Zawarte w zaskarżonym skargą kasacyjną wyroku rozstrzygnięcie oddalające apelację (punkt II) dotyczyło, jak wyjaśnił Sąd, tego właśnie żądania odsetkowego, przy czym kwotowa wartość odsetek, co do których apelacja została oddalona, wynosiła 5645 zł. Uzasadniało to odrzucenie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398² § 1 w związku z art. 398⁶ § 2 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie Sądu Apelacyjnego powódka zarzuciła, że Sąd Apelacyjny błędnie ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną na kwotę 5645 zł i bezzasadnie przyjął, że kwota 225 902,67 zł była kwotą, której powódka ostatecznie żądała w apelacji. Jeżeli Sąd Apelacyjny uznał za zasadne zgłoszone przez powódkę żądanie ewentualne, powinien zasądzić kwotę odpowiadającą temu żądaniu, tj. 430 290,77 zł z ustawowymi odsetkami, względnie uzasadnić oddalenie powództwa w tym zakresie. Na tej podstawie powódka wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powód może sformułować w powództwie żądanie ewentualne, na wypadek nieuwzględnienia przez sąd żądania głównego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2013 r., III CZP 58/13, OSNC 2014, nr 6, poz. 62 i powołane tam wcześniejsze orzecznictwo). Zawisłością sporu objęte jest wtedy zarówno żądanie główne, jak i ewentualne, a oddalenie powództwa w całości może nastąpić, gdy w ocenie sądu na uwzględnienie nie zasługują oba żądania - główne i ewentualne. Jeżeli żądanie główne okaże się uzasadnione, żądanie ewentualne staje się bezprzedmiotowe i nie podlega ocenie sądu; ustaje również w tym

zakresie stan zawisłości sporu. W odwrotnej sytuacji, jeżeli żądanie główne okaże się bezzasadne, a żądanie ewentualne uzasadnione, sąd oddała powództwo w zakresie żądania głównego, uwzględniając je co do żądania ewentualnego w całości albo w części, przy czym w ostatniej sytuacji winien oddalić powództwo także co do niezasadnej części żądania ewentualnego.

Reguły te mają odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym. Jeżeli zatem sąd pierwszej instancji oddalił powództwo w całości i wyrok został zaskarżony w całości, a w ocenie sądu drugiej instancji częściowo uzasadnione jest tylko żądanie ewentualne, sąd ten powinien zmienić zaskarżony wyrok (art. 386 § 1 k.p.c.) uwzględniając żądanie ewentualne w części, a co do żądania głównego i niezasadnej części żądania ewentualnego oddalić apelację powoda.

Z motywów zaskarżonego wyroku wynikało, że Sąd Apelacyjny uznał za słuszne żądanie, które powód zgłosił ostatecznie jako ewentualne, z zastrzeżeniem nieznaczonej części roszczenia odsetkowego, do której to części - jak wprost wskazał Sąd Apelacyjny - odnosiło się zawarte w pkt II wyroku rozstrzygnięcie oddalające apelację. Skarga kasacyjna powódki odnosiła się do tego właśnie punktu wyroku. Jeżeli zatem zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego dotyczyło jedynie części roszczenia odsetkowego, to wartość przedmiotu zaskarżenia co do tej części rozstrzygnięcia nie mogła być wyższa niż kwota skapitalizowanych odsetek, co do której Sąd Apelacyjny wydał negatywne rozstrzygnięcie. Skoro kwota odsetek, co do których apelacja została oddalona, była niższa od dolnego progu dopuszczalności skargi kasacyjnej (art. 398² k.p.c.), czego nie negowała skarżąca, skarga kasacyjna skierowana wobec tego elementu wyroku była niedopuszczalna i podlegała odrzuceniu. Stanowisko Sądu Apelacyjnego w tym zakresie należało zatem uznać za prawidłowe, a argumenty zażalenia - za nietrafne.

Odrębną kwestią w okolicznościach sprawy jest to, czy rozstrzygnięcie zawarte w zaskarżonym skargą kasacyjną wyroku stanowi rozstrzygnięcie o całym przedmiocie, który został poddany osądowi Sądu Apelacyjnego. Powódka zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego w całości, a więc zarówno co do oddalenia żądania głównego, jak i ewentualnego; ponadto z wywodów apelacji wynikało,

że dochodząc w pierwszej kolejności żądania głównego powódka podtrzymywała zarazem żądanie ewentualne zasądzenia na jej rzecz kwoty 430 290,77 zł z ustawowymi odsetkami. Uznawszy główne żądanie powódki za niezasadne, Sąd Apelacyjny powinien zatem rozpoznać apelację co do całości żądania ewentualnego i uwzględnić je w całości albo uwzględnić je w części i w pozostałej części oddalić dając temu wyraz w treści rozstrzygnięcia, podobnie jak oddaleniu apelacji co do żądania głównego. Powinności tej nie zmienił sposób sformułowania przez powódkę wniosku apelacyjnego, zważywszy, że odzwierciedlał on jedynie wysokość żądania głównego i - w świetle wskazanego zakresu zaskarżenia oraz motywów apelacji - nie dawał podstaw do przyjęcia, by powódka ograniczyła żądanie ewentualne do kwoty odpowiadającej żądaniu głównemu. Ponadto, jeżeli w ocenie Sądu Apelacyjnego sposób sformułowania wniosku apelacyjnego w zestawieniu z oznaczeniem zakresu zaskarżenia, a ewentualnie także wartości przedmiotu zaskarżenia, budził wątpliwości, Sąd powinien umożliwić skarżącej ich wyjaśnienie.

W konsekwencji, skoro jak to wynikało *expressis verbis* z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego, rozstrzygnięcie zawarte w pkt II wyroku odnosiło się jedynie do oddalonej części roszczenia odsetkowego, to w zakresie uznanego przez Sąd Apelacyjny za niezasadne żądania głównego, jak i w zakresie pozostałej części żądania ewentualnego, wyrok ten nie zawierał rozstrzygnięcia, które powinno być w nim zawarte. Okoliczność tę dostrzegła również skarżąca w zażaleniu, podnosząc, że Sąd Apelacyjny nie rozpoznał żądania ewentualnego ponad zasądzoną kwotę 225 902,67 zł. Warunkiem dopuszczalności środków zaskarżenia, w tym skargi kasacyjnej, jest jednak to, by środek ten kierował się przeciwko istniejącemu rozstrzygnięciu (istnienie substratu zaskarżenia). Skarga kasacyjna nie jest zatem dopuszczalna, jeżeli kieruje się przeciwko temu, o czym w zaskarżonym wyroku nie orzeczono. Stanowisko to odpowiada utrwalonemu pogładowi orzecznictwa (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 1964 r., I PR 10/63, OSNCP 1965, nr 5, poz. 80, z dnia 7 października 1998 r., II UKN 247/98, OSNP 1999, nr 20, poz. 665, z dnia 12 grudnia 2013 r., III CSK 300/13, niepubl., i z dnia 7 kwietnia 2017 r., V CZ 30/17, niepubl.).

W sytuacji, w której sąd drugiej instancji, wbrew obowiązkowi, nie orzeka o całości żądania, stronie przysługuje wniosek o uzupełnienie wyroku, który - z uwzględnieniem art. 168 k.p.c. - może być skutecznie złożony również po upływie terminu przewidzianego w art. 351 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. *In casu* wniosek taki wraz z ewentualnym wnioskiem o przywrócenie terminu (art. 168 k.p.c.) - jeżeli dojdzie do jego złożenia - Sąd Apelacyjny powinien ocenić dążąc do uniknięcia przerzucenia konsekwencji uchybienia na stronę i mając na względzie ekonomię postępowania sądowego. Orzeczenie wydane w następstwie uwzględnienia wniosku o uzupełnienie wyroku może podlegać zaskarżeniu skargą kasacyjną na zasadach ogólnych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2018 r., II CZ 94/17, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw